

<https://doi.org/10.62837/2024.8.223>

fil.f.d. İSMAYILOVA SƏBİNƏ

sabinaismayilova@bsu.edu.az

BDU,

İngilis dili (humanitar fakültələr üzrə) kafedrasının müəllimi,

LİŖVİSTİK KONTEKST

Praqmatika ilk növbədə dilin kontekstdə istifadəsinə üstünlük verir. Praqmatika üçün kontekstin rolunu və əhəmiyyətini qiymətləndirməmək olmaz. Kontekst praqmatikanın konstitutiv konsepsiyasıdır, çünki kontekstsiz praqmatika sadəcə mövcud ola bilməzdi. Məhz kontekst semantik tədqiqatlara qoşulduqda praqmatika öz səsinə eşıtdirmək üçün uyğun kanallar tapmağa başlayır və nisbətən müstəqil bir intizam halına gəlir. Daha da əhəmiyyətli, kontekst praqmatikanın koqnitiv və psixoloji əyilməsi üçün bir əlaqə təmin edir. Kontekst praqmatikanın öyrənilməsi üçün vacib və zəruridir. Kontekst dilin işlənməsində hər yerdə mühüm rol oynayır. Nisbətən yaxşı öyrənilmiş bir hal, istinad bölgəsinin müəyyən istinad ifadələrinin istehsalında və başa düşülməsində oynadığı roldur. Müəyyən istinad ifadələri adətən nadir olaraq müəyyən edilə bilən referentin seçilməsi kimi başa düşülür.

Praqmatikaya münasibəti baxımından kontekstin funksiyası, əsasən, onun mənanın ifadə və şərhinə təsiridir. Kontekst öz təsirini göstərməyə bilməz. O, mənanın dekodlanması prosesində iştirak edir. Danışanların nöqtəyi-nəzərindən onun funksiyasını ən azı üç şəkildə başa düşmək olar. Məqalədə linqvistik kontekst anlayışı, onun nəzəri əsasları və müxtəlif sahələrdə praktik tətbiqi araşdırılır. Linqvistik kontekst linqvistik ünsiyyətin tərkib hissəsi kimi mənanın təfsirində və mesajların başa düşülməsində əsas rol oynayır. Tədqiqatın yeniliyi linqvistik kontekstin öyrənilməsində müxtəlif komponentlərinin (leksik, qrammatik, fonetik və praqmatik kontekstlər) və onların qarşılıqlı təsirinin təhlilini əhatə edən kompleks yanaşmadadır. Mövzunun aktuallığı qloballaşma şəraitində mədəniyyətlərarası və çoxdilli ünsiyyətin getdikcə mürəkkəbləşməsi ilə bağlıdır. Məqalənin məqsədi linqvistik kontekstin əsas elementlərini, onların dil vahidlərinin şərhinə təsirini və müxtəlif sahələrdə praktik tətbiqini təhlil etməkdir. Tədqiqat kontekst təhlili ilə bağlı çətinlikləri və problemləri vurğulamaq və gələcək tədqiqatlar üçün perspektivli yeni istiqamətlər təklif etmək məqsədi daşıyır.

Açar sözlər: kontekst, dilçilik, yanaşma, dil vahidi, məna

Giriş. Kontekst mesajların başa düşülməsinə və təfsirinə təsir edən şərtlər, şərait və amillər məcmusudur. Kontext sosiologiyanın, fəlsəfənin, mədəniyyətşünaslığın, mədəni antropologiyanın, o cümlədən dilçiliyin tədqiqat obyektidir [7; 9, 39]. Geniş şəkildə desək, kontekst həm linqvistik, həm də qeyri-linqvistik elementlər daxil

olmaqla mətni və ya ifadəni əhatə edən hər şeyi əhatə edir. Kontekstin aşağıdakı növləri mövcuddur:

1. Situasiya konteksti ünsiyyətin baş verdiyi fiziki şərait, vaxt və yer göstərmək üçün istidadə olunan kontekstdir. “Situasiya konteksti nitqin mənasını müəyyən edir, yəni nitqlə onu müşayiət edən bilən ünsiyyətin qeyri-verbal komponentləri arasında əlaqə kimi çıxış edir” [11; 8]. Praqmatik anlaşılda situasiya ekstralingvistik kontekstinə zaman, məkan, müraciət edən və müraciət edilənin bir-biri ilə münasibəti - yaş, peşə, şəxsi, cins, mədəniyyətə xas, habelə iştirakçılar tərəfindən paylaşılan dünya haqqında məlumat və ensiklopedik biliklər daxildir. Onun fiziki mühit, müvəqqəti aspekt, ətraf kimi komponentlər vattır. Bu kontekstə misal olaraq, belə bir nümunə göstərmək olar: “Saat neçədir?” sualına "Günorta" cavabı yalnız günün müəyyən vaxt kontekstində başa düşüləcəkdir.

2. Sosial kontekst sosial rollar, ünsiyyət iştirakçılarının münasibətləri və statusları təyin etmək üçün istifadə olunur. Sosial rol (iştirakçıların peşəkar, ailə, dostluq rolları), əlaqə (iştirakçılar arasında yaxınlıq, etibar və rəsmilik səviyyəsi), status (sosial və peşəkar statuslar (məsələn, müdir və tabeçi)) kimi komponentləri mövcuddur. Nümunə olaraq “Zəhmət olmasa, qapını bağlayın” ifadəsini göstərə bilərik, bu, müdirin bunu işçiyə və ya başqa birinə deməsindən asılı olaraq fərqli səslənə bilər.

3. E.Sepirin əsərlərində “mədəni kontekst” ifadəsi işlədilməsə də, “dil” anlayışı natiqin psixi həyatını ifadə edən vasitəni, yəni “hər bir bəşər mədəniyyətinin tərkib hissəsi kimi inkişaf etmiş dil”i ehtiva edirdi. Bu mənada mədəniyyət sözlərin və qrammatik sistemlərin təfsir edildiyi dil kontekstini təklif edir” [5, 396]. Mədəni kontekst mesajların başa düşülməsinə təsir edən mədəni normalar, dəyərlər və ənənələrin ifadəsində istifadə olunur. Onun mədəniyyət normaları (müəyyən bir mədəniyyətdə qəbul edilən davranış qaydaları), dəyərlər (mədəniyyət üçün vacib olan ideyalar və inanclar), ənənələr (verilmiş mədəniyyətə xas olan adət və mərasimlər) kimi komponentləri vardır. Nümunə olaraq ingilis dilində “break a leg” ifadəsini göstərə bilərik, bu da “uğur arzulamaq” deməkdir, bunu yalnız mədəni kontekstdən anlamaq olar. Bu kontekstlər arasında fərqi belə göstərmək olar ki, lingvistik kontekst lingvistik elementlərə və onların qarşılıqlı təsirinə diqqət yetirir, situasiya konteksti ünsiyyətin fiziki və müvəqqəti aspektlərini vurğulayır, sosial kontekst iştirakçıların şəxsiyyətlərarası münasibətlərini və sosial rollarını vurğulayır, mədəni kontekst ünsiyyətə təsir edən daha geniş mədəni norma və ənənələrə istinad edir. Hər bir kontekst növü mesajın tam başa düşülməsinə kömək edir və effektiv ünsiyyət bütün bu kontekstlərin nəzərə alınmasından asılıdır.

Linqvistik kontekst bir sözü, ifadəni əhatə edən, mənasını anlamağa və düzgün şərh etməyə kömək edən dil elementlərinin məcmusudur. Bu kontekst mesajın tam anlaşılmasını yaratmaq üçün bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan lüğət, qrammatika, fonetika və praqmatik kimi müxtəlif dil səviyyələrini əhatə edir. Linqvistik kontekst dilin vacib tərkib hissəsidir, çünki o, bizə qeyri-müəyyənliyi həll etməyə,

nümayişetdirici ifadələri şərh etməyə və danışanın niyyətlərini başa düşməyə imkan verir. Linqvistik kontekst kontekstin linqvistik elementlərlə birbaşa əlaqəli hissəsidir. Mikrokontektə zidd olan makrokontekt cümlədən kənara çıxır və dəqiq çərçivəyə malik deyil. Makrokontekt bir sıra cümlələr, paraqraf və ya bütöv mətnlə təmsil oluna bilər. Yuxarıda göstərilən kontekst növləri mətn elementinin bilavasitə nitq mühitini özündə birləşdirən linqvistik kontekst anlayışı ilə əlaqələndirilir [4]. Bu tip kontekstdə leksik, qrammatik və qarışıq növlər fərqləndirilir [2, 37]. Buraya aşağıdakılar daxildir:

1. Leksik kontekst müəyyən bir sözün və ya ifadənin mənasını müəyyən etməyə kömək edən ətrafdakı söz və ifadələrdir. Leksik kontekstdə vahid dəyərinin seçimi göstəricisi sözlərin leksik mənası ilə müəyyən edilir [6, 149]. Məsələn, bank sözü maliyyə qurumu və ya çayın sahili mənasında ola bilər və onun mənası yalnız ətrafdakı sözlərdən asılı olaraq aydınlaşır. Məsələn, "He went to the bank to take out his money" cümləsindəki "pul" sözləri sayəsində "bank" sözü maliyyə qurumu kimi başa düşülür.

2. Qrammatik kontekst cümlədə söz və söz birləşmələrinin necə əlaqəli olduğunu müəyyən edən sintaktik quruluşdur. Qrammatik kontekst sözlərin cümlədəki funksiyalarını və onların qrammatik əlaqələrini anlamağa kömək edir. "Kitab masanın üstündədir" cümləsində qrammatik kontekst "kitab" sözünün mübtədə, "üstündədir" in isə predikatın olduğunu göstərir.

3. Fonetik kontekst söz və ifadələrin mənasını dəyişə bilən intonasiya, vurğu və tələffüzdür. Omonimləri ayırd etmək və nitqin nüanslarını başa düşmək üçün fonetik kontekst vacibdir. Məsələn, "Gələcəksən?" və "Gəlirsən" ifadəsi intonasiya ilə müəyyən edilən müxtəlif mənalara malikdir.

4. Praqmatik kontekst ünsiyyət iştirakçılarının kommunikativ niyyətləri, məqsədləri və gözləntilərini əks etdirir. Praqmatik kontekstə əvvəlki qeydlər haqqında biliklər, həmsöhbətin biliyi və niyyətləri haqqında fərziyyələr, ünsiyyətin sosial və mədəni qaydaları daxildir. Məsələn, "Pəncərəni bağlaya bilərsinizmi?" dialoqunda "Bəli" söhbətin kontekstindən asılı olaraq ya razılaşmaq, ya da hərəkətə keçmək mənasını verə bilər.

Ünsiyyətdə linqvistik kontekstin bir çox rolu vardır. Məsələn, a) çoxmənalılığın həlli. Linqvistik kontekst çoxmənalı sözlərin düzgün mənasını müəyyən etməyə kömək edir. Məsələn, rus dilində "koca" sözü "ot biçmək üçün alət" və ya "saç düzümü" mənasını verə bilər və kontekst düzgün mənə seçməyə kömək edir; b) deyktik ifadələrin şərh. Kontekst ətrafdakı məlumatlar haqqında bilik tələb edən "bu", "burada", "o" kimi işarələyən sözləri və ifadələri anlamağa kömək edir. Məsələn, "Bunu bura qoyun" yalnız görünən obyektlər və məkan kontekstində başa düşülən olur; c) kommunikativ niyyətlərin müəyyən edilməsi. Danışanın niyyətlərini başa düşmək praqmatik konteksti nəzərə almağı tələb edir. Məsələn, "Duzu ötürə bilərsinizmi?" istəkdir, qabiliyyət məsələsi deyil; ç) sadələşdirmə və azalma. Linqvistik kontekst həmsöhbətin biliyinə əsaslanaraq, abbreviaturadan istifadə

etməyə imkan verir. Məsələn, “Gəlirsən?” sualına cavab olaraq, siz bütün ifadəni təkrarlamadan sadəcə olaraq “Mən gedirəm” cavabını verə bilərsiniz; d) əlaqə və uyğunluğun yaradılması. Kontekst nitqin ardıcılığını təmin edir, iştirakçılara söhbətin məntiqinə əməl etməyə və mövzunu saxlamağa kömək edir. Bu, uzun mətnlərdə və söhbətlərdə xüsusilə vacibdir.

Linqvistik kontekst dilin vacib elementi olaraq, mesajların düzgün başa düşülməsini və şərh olunmasını təmin edir. Tam və dəqiq məna yaratmaq üçün bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan leksik, qrammatik, fonetik və pragmatik komponentləri ehtiva edir. Linqvistik konteksti başa düşmək qeyri-müəyyənliyi həll etməyə, nümayişetdirici ifadələri şərh etməyə, kommunikativ niyyəti müəyyən etməyə və ünsiyyətdə ahəngdarlığı qorumağa imkan verir və bu, onu effektiv ünsiyyətin əsas aspektinə çevirir.

Linqvistik kontekst anlayışı qədim dövrlərə gedib çıxan və əsrlər boyu inkişaf edən uzun və zəngin tarixə malikdir. Bu anlayışın müxtəlif dövrlərdə nəzərdən keçirilməsi dili anlamaq və onun ünsiyyətdə istifadəsinə yanaşmaların necə dəyişdiyini göstərir.

Qədim dövrdə Aristotel ritorika və məntiqlə bağlı əsərlərində artıq kontekst məsələlərinə toxunmuş, nitqlərin və arqumentlərin başa düşülməsində mühitin və şəraitin əhəmiyyətindən danışmışdır; stoiklər mənənin şərhində kontekstin rolunu qeyd edərək dil və məna arasındakı əlaqəni müzakirə etdilər.

Orta əsrlərdə Tomas Aquinas kimi orta əsr filosofları və ilahiyyatçıları müqəddəs mətnlərin və fəlsəfi əsərlərin şərhində işarələrin təbiəti və kontekstin əhəmiyyətini müzakirə edirdilər. Yeni dövrdə Con Lokk XVII əsrdə dil fəlsəfəsi və bilik nəzəriyyəsi haqqında yazılarında sözlərin və fikirlərin başa düşülməsində və şərhində kontekstin əhəmiyyətini vurğulayırdı. Vilhelm von Humboldt XIX əsrdə dildən kontekstin məna yaratmaqda əsas rol oynadığı canlı bir proses kimi danışdı.

XX əsrin əvvəllərində struktur dilçiliyin banisi Sössür “sintaxmatik” və “paradiqmatik” əlaqələr anlayışını irəli sürərək, sözün mənasının müəyyən edilməsində mühitin əhəmiyyətini vurğulamışdır. Sovet psixoloqu və dilçisi Vıgotski öz yazılarında nitqin və təfəkkürün inkişafında sosial kontekstin rolunu vurğulayırdı. Malinovski və Furs dili anlamaq üçün “situasiya kontekstinin” və mədəni kontekstin vacibliyini vurğuladılar. Sistemli funksional dilçiliyin banisi Maykl Həllidey dil kontekstin mərkəzi rol oynadığı sosial semiotik proses kimi baxırdı. Amerikalı dilçi və antropoloq Haymes dildə kontekstin əhəmiyyətini vurğulayaraq “kommunikativ səriştə” anlayışını təqdim etdi. Con Austin və Con Sörl tərəfindən hazırlanmış nitq aktı nəzəriyyələri kontekstin müxtəlif kommunikativ funksiyaların icrasını necə müəyyənləşdirdiyini göstərdi. Paul Grays ünsiyyətdə gizli kontekstin rolunu vurğulayaraq əməkdaşlıq prinsiplərini və konversiya məsələlərini təqdim etdi. Müasir tədqiqatlarda isə NLP texnologiyaları və alqoritmləri maşın tərcüməsi, mətn təhlili və nitqin tanınması keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq üçün kontekstdən fəal şəkildə

istifadə edir. Süni intellekt və maşın öyrənməsi dil anlayışının daha mürəkkəb və dəqiq modellərini yaratmaq üçün kontekstdən istifadə edir.

Qavrama konteksti fəal şəkildə qurula bilər [3]. Hər hansı bir xarici amili nitq aktının kontekstinə uyğun qəbul etmək üçün praktiki olaraq heç bir məhdudiyət yoxdur. “Müəyyən bir kontekstdə nəyin daxil edilə biləcəyinə, nəyin uyğun olduğu göstərilə biləcəyinə dair prinsiplərdə heç bir məhdudiyət yoxdur” [10, 124]. Kontekst seçilmiş metodoloji mövqedən asılı olaraq, tədqiqatçı tərəfindən fəal şəkildə formalaşdırıla bilər.

Dil tədrisi linqvistik kontekstin əsas rol oynadığı bir sahədir. Bu, tələbələrə sözlərin, ifadələrin və cümlələrin mənalarını daha yaxşı başa düşməyə və şərh etməyə kömək edir və onların ünsiyyət qabiliyyətini artırır. Tədris prosesində linqvistik kontekstin praktiki tətbiqi bizə daha səmərəli təlim metodları yaratmağa imkan verir və dilin dərinə dərk edilməsinə kömək edir. Tətbiqinə gəlincə, kontekstlə bağlı tapşırıqlar və məşqlər verilə bilər. Məsələn, oxuma tapşırıqlarında tələbələrə mətn təqdim olunur, onlar kontekst əsasında naməlum sözlərin mənasını müəyyən etməlidir. Məsələn, “Evə qayıtdıqdan sonra dərhal kitabını oxumağa başladı” cümləsində tələbələr kontekstdən asılı olaraq “başladı” sözünün “öyrənməyə başladı” mənasını verdiyini təxmin edə bilərlər. Burada məqsəd tələbələrə sözlərin və ifadələrin mənasını müəyyən etmək üçün kontekstdən istifadə etməyə kömək etmək, onların lüğət ehtiyatını və oxuduqlarını başa düşmələrini təkmilləşdirməkdir. Bununla bağlı, intonasiya və tələffüzün öyrədilməsi önə çəkilə bilər. Dinləmə dərində tələbələr müxtəlif intonasiyalı ifadələri dinləyir və onların mənasını şərh etməlidir. Məsələn, “Sən oradasan?” ifadəsi intonasiyadan asılı olaraq sual və ya təsdiq mənasında ola bilər. Şagirdlərə mesajların mənasını dəyişmək və ünsiyyətin effektivliyini artırmaq üçün intonasiyanı başa düşməyi və istifadə etməyi öyrətmək məqsəd olaraq önə qoyula bilər. Dialoqları və rollu oyunları məşq etməklə linqvistik konteksti inkişaf etdirmək olar. Rol oyunlarında tələbələr leksik və situasiya kontekstindən istifadənin öz sözlərini uyğunlaşdırmağa kömək etdiyi vəziyyətləri oynayır. Məsələn, “bir restoranda” dialoqunda tələbələr kontekst və nəzakət əsasında söz sıralarını necə düzgün yazmağı öyrənirlər. Bu zaman müxtəlif sosial və situasiya kontekstlərində ünsiyyət bacarıqlarını inkişaf etdirmək mümkündür. Mətnlərin təhlili və yaradılması da bu yöndə köməklik edə bilər. Yazı tapşırıqlarında tələbələr kontekstin söz seçiminə və yazı tərzinə necə təsir etdiyini başa düşmək üçün mətn nümunələrini təhlil edirlər. Məsələn, tələbələr kontekstdən asılı olan müxtəlif üslub və leksik xüsusiyyətləri nəzərə alaraq dostuna məktub yazı bilərlər. Tələbələr öz mətnlərini yaradarkən konteksti nəzərə almağı öyrənib, onların yazı və süslubi uyğunlaşma bacarıqlarını təkmilləşdirə bilərlər. Bundan başqa, mədəni və sosial-linqvistik aspektlərdə təlim, polisemantik və omonim sözlərlə iş linqvistik kontekstin inkişafına doğru atılmış bir addım ola bilər.

Nəticə. Linqvistik kontekst mənanın təfsirində və effektiv ünsiyyətin asanlaşdırılmasında əsas rol oynayır. Bu, qeyri-müəyyənliyi aradan qaldırmağa,

sözlərin və ifadələrin düzgün mənasını müəyyən etməyə və həmsöhbətlərinizin niyyətlərini başa düşməyə imkan verir.

Linqvistik kontekst anlayışının tarixi və inkişafı dil və ünsiyyət haqqında fikirlərin necə dəyişdiyini və dərinləşdiyini göstərir. Qədim filosoflardan tutmuş müasir texnologiyaya qədər linqvistik kontekst mənanı anlamağa və şərh etməyə kömək edən, effektiv ünsiyyət və anlaşmaya imkan verən əsas element olaraq qalır.

Dilin tədrisində linqvistik kontekstdən istifadə təlim prosesini əhəmiyyətli dərəcədə yaxşılaşdırır və dilin daha dərinləndirilməsinə kömək edir. Kontekst məşqləri, intonasiya işi, dialoq, mətnin təhlili, mədəni aspektlər və çoxmənali sözlərin öyrənilməsi tələbələrə dili daha yaxşı mənimsəməyə və müxtəlif vəziyyətlərdə ondan səmərəli istifadə etməyə kömək edir.

Ədəbiyyat:

1. Гаврилова Ю. В. Антропология и лингвистика в теории Бронислава Малиновского. Значение его взглядов для истории языкознания // Вестник Финансового университета. Серия: Гуманитарные науки. 2014. №3 (15). С. 73–77.
2. Елисеева В. В. Лексикология английского языка: учеб. пос. СПб.: Изд-во филол. факультета СПбГУ, 2005. 80 с.
3. Нефёдов С.Т., Чернявская В.Е. Контекст в лингвистическом анализе: прагматическая и дискурсивно-аналитическая перспектива. - https://www.researchgate.net/publication/340339063_Kontekst_v_lingvisticeskom_analize_pragmaticeskaa_i_diskursivno-analiticeskaa_perspektiva
4. Раренко М. Б., Опарина Е. О. Основные понятия переводоведения (Отечественный опыт). Терминологический словарь-справочник / Отд. языкознания; отв. ред. канд. филол. наук М. Б. Раренко. М.: ИНИОН РАН, 2010. 260 с. URL: http://inion.ru/site/assets/files/2571/terminol_slovar_2010_text.pdf
5. Шарапова И. В. Влияние гипотезы Сепира-Уорфа на развитие мировой лингвистики // Современные проблемы науки и образования. 2015. №2. С. 391–399
6. Ященина Ю. Лингвистический контекст как основа реализации значений фразеологических единиц. Филология и культура. 2020. №1(59), с.148-152.
7. Auer, P., and Di Luzio, A. (Eds.) *The Contextualization of Language*. Amsterdam: John Benjamins, 1992. 402 p.
8. Auer P. Context and contextualization // Verschueren J., Östman J.-O. (Eds.). *Key Notions of Pragmatics*. Amsterdam: Benjamins, 2009. P. 86–101
9. Blommaert J. *Discourse: A Critical Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, 299 p.
10. Culler J. *On Deconstruction: Theory and Criticism after Structuralism*. London: Routledge and Kegan Paul, 1983. 307 p

11. Gumperz J. Sharing Common Ground // Keim I., Schütte W. (Eds.). *Soziale Welten und kommunikative Stile*. Tübingen: Narr, 2002. P. 47–55.

Лингвистический контекст

В прагматика в первую очередь приоритете использование языка в контексте. Роль и значение контекста для прагматики нельзя переоценить. Контекст является конститутивным понятием прагматики, потому что без контекста прагматика просто не могла бы существовать. Именно когда контекст присоединяется к семье семантических исследований, прагматика начинает находить подходящие каналы, чтобы сделать свой голос услышанным, и развивается в относительно независимую дисциплину. Что еще более важно, контекст обеспечивает связь для когнитивного и психологического изгиба прагматики. Контекст важен и незаменим для изучения прагматики.

Контекст играет повсеместную роль в обработке языка. Один относительно хорошо изученный случай — это роль, которую референтная область играет в создании и понимании определенных референтных выражений. Определенные референтные выражения обычно понимаются как выбор уникально идентифицируемого референта.

С точки зрения его связи с прагматикой, функция контекста в основном заключается в его влиянии на выражение и интерпретацию значения. Контекст не может оказывать свое влияние сам по себе. Он участвует в процессе декодирования значения. С точки зрения говорящих, его функцию можно понять, по крайней мере, с трех сторон.

В статье рассматривается понятие лингвистического контекста, его теоретические основы и практическое применение в различных областях. Лингвистический контекст играет ключевую роль в интерпретации смысла и понимании сообщений как компонента языковой коммуникации. Новизна исследования заключается в комплексном подходе к изучению лингвистического контекста, включающем анализ его различных компонентов (лексического, грамматического, фонетического и прагматического контекстов) и их взаимодействия. Актуальность темы связана с возрастающей сложностью межкультурной и многоязычной коммуникации в условиях глобализации. Целью статьи является анализ основных элементов лингвистического контекста, их влияния на интерпретацию языковых единиц и их практическое применение в различных областях. Целью исследования является выделение проблем и вопросов, связанных с анализом контекста, и предложение новых перспективных направлений для будущих исследований.

Ключевые слова: контекст, лингвистика, подход, языковая единица, значение

İSMAYILOVA SABİNA

LINGUISTIC CONTEXT

SAMMARY

Pragmatics is centrally concerned about the use of language in context. The role and significance of context for pragmatics cannot be overestimated. Context is a constitutive concept of pragmatics, because without context pragmatics simply could not exist. It's when the context has joined the family of semantic studies that pragmatics begins to find suitable channels to make its voice heard and develops into a relatively independent discipline. More importantly, context provides a link for cognitive and psychological bend of pragmatics. Context is important and indispensable for the study of pragmatics.

Context plays a ubiquitous role in language processing. One relatively well understood case is the role that a referential domain plays in generating and understanding definite referring expressions. Definite referring expressions are commonly understood as picking out a uniquely identifiable referent.

In terms of its relationship with pragmatics, the function of context mainly lies in its influence on the expression and interpretation of meaning. Context cannot exert its influence on its own. It participates in the process of decoding meaning. From the speakers' point of view, its function can be understood at least from three aspects.

The article investigates the concept of linguistic context, its theoretical foundations and practical application in various fields. Linguistic context plays a key role in interpreting meaning and understanding messages as a component of linguistic communication. The novelty of the research is a complex approach to the study of the linguistic context, which includes the analysis of its various components (lexical, grammatical, phonetic and pragmatic contexts) and their interaction. The relevance of the topic is related to the increasing complexity of intercultural and multilingual communication in the conditions of globalization. The purpose of the article is to analyze the main elements of the linguistic context, their influence on the interpretation of language units and their practical application in various fields. The study aims to highlight challenges and issues related to context analysis and suggest promising new directions for future research.

Keywords: context, linguistics, approach, language unit, meaning

Rəyçi:

**ADU, Ümumi dilçilik kafedrasının müdiri,
Prof. Azad Məmmədov**